

ULUSLARARASI
BEDİÜZZAMAN SEMPOZYUMU

— V —

**Rîsale-i Nur'a Göre
Kur'ân'ın İnsana Bakışı**

24-26 Eylül 2000 - İstanbul - TÜRKİYE

ISBN: 975-8719-04-1

**Bediüzzaman Said Nursi'nin gözüyle
Varlık, Vazife ve Gayesiyle İnsan**

Prof. Dr. Faruk Hamada*

Kullarının rüku ve secde ile omuzladığı, kitap ve hidayetiyle şu kainatı aydınlığa kavuşturan Ol Rabba hamd ve senalar olsun. Ve Salat ve Selam Kulu ve Rasulü Muhammed Mustafa ve ashabının üzerine olsun.

Hicri 14.cü asırda, İslam düşünce dünyasında yeni ve bariz bir çığır açan İmam Said Nursi, tek başıyla Kur'an-ı Kerim'e uzanan karanlık elleri geri teperek, muasırlarına ve gelecek nesillere, Kur'anlı, nurlu, sarsılmaz bir şaheser sunmuştur. Allah ondan razı olsun ve Mele-i Ala'da kendisine yüksek ve hamdedilir bir makam ihsan eylesin.

İmam Said Nursi'den söz etmek için geniş ufuklu ve çok renkli bir yapıya sahip olmak lazım gelir. Günümüz fikir ve dava sahiplerinin, Kuran ve risale hamelelerinin, cehalet ve sapıklıklarla mücadele edip boğuşanların, Said Nursi'nin risaleleri üzerinde uzun uzun durmaları, parlak fikir ve üstün düşüncelerini benimsemeleri, onun kainata, hayata ve insana bakış tarzını kavramaları elzemdir. Zira bugün yaşananlar, İmam'ın dün yaşadıklarından başkası değildir. Vukuatı hikmetle, itina ile tedavi ettiği, hatta en derin ve en tehlikeli yaraları maharetle şifaya kavuşturduğu ortadadır. Bugün beşeriyet, Kur'anî şifaya, Rabbani tedaviye ne kadar çok muhtaçtır? Ruh, nefis, ceset ve toplum yaralarının sarılmaya her zaman-

* Prof. Dr. Faruk Hamada, V. Muhammed Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi-FAS

kinden fazla ihtiyacı vardır. İmam Şaid Nursi Kur'an eczanesinden aldığı merhem ve devaları, kullanıma hazır ve alımı kolay bir şekilde takdim etmektedir.

Burada ben, bu imamın görüşüyle, insanın varlık, vazife ve gayesi noktasında, hangi konumda olduğunu Allah'ın yardımıyla ele alacağım. Bu mevzu derindir. Çeşitli yönlerden ele alınması mümkündür. Ancak ben konuyu özetle, Said Nursi'nin sözlerinden çokça örnekendirip, bazılarını özetleyerek, imamın sözlerinden alıntılar yaparak sunmaya çalışacağım.

1- Bediüzzaman Said Nursi, insanın asıl vazifesinin Kur'an-ı Hakim'in hazine-i âlisinin bir dellalı olduğunu ifade ederken, Kur'anın mücevher dükkanından faydalanması ve murad edilen gayeye ulaşması için bu dellallığı üstlendiğini ifade eder.

Bunun için hangi şartlar altında olursa olsun, ırk, din ve renk farkı gözetmeksizin, çalışma sahasının her zaman sadece insan odaklı olduğunu ilan eden Bediüzzaman Said Nursi, bu hakikati dile getirirken şöyle buyurur: "Kur'an-ı Hakim'in hazine-i âlisinin dellallığı cihetindeki müvakkat, sırf Kur'ana ait bir şahsiyetim var"

Diğer bir eserinde ise şöyle buyurur:

"Hem müflis bir adamın , gayet kıymetdar ve zengin elmas ve mücevherat dükkanının dellalı olduğu gibi, ben dahi mukaddes ve Kur'ani bir dükkanın dellalıyım. " (2).

Ayrıca der ki:

"Müflis olduğumuz halde, çok değerli bir mücevherat hazinesinin hizmetkarları ve dellalıyız "(3):

Bunun dışında; "Biz bu Nurun maliki değiliz, belki Kur'an mücevherat dükkanının zaif, basit birer dellalıyız" (4) diye buyurur.

Bediüzzaman, bu vazife ile, yani dellallık vazifesiyle iftihar ederdi, büyük bir şeref ve eşsiz bir izzet kaynağı olduğunu beyan buyururdu.

Kur'an-ı Kerimin çarşı ve mücevherat dükkanı ise, şu sınırsız kainat ile muhtelif varlıkları barındıran masnuatlar, denizler, dağ ve ağaçlar, yeryüzü, gökyüzü, yıldızlar, çiçek ve meyvelerdir.

Kudret-i İlahiyye, Hikmet-i Rabbaniyeye ve Bedayi-i Sanat-ı Samedaniye damgasını taşıyan bu mücevherler ile yazılı Kur'an-ı Kerimin ayetleri arasında bir irtibat olduğunu söyler. Yazılı Kur'an ile görünür Kur'an arasındaki hükümleri birbirine bağlar. Kur'an-ı Kerimi indiren kim ise, görünen Kur'anı icad eden de odur. Bunların her ikisi sanilerini gösteren birer cevherdirler.

Bediüzzaman Said Nursi başka bir eserinde ise, şunu beyan eder "Yüzü, acaib-i San'ata bir meşher ve garaib-i mahlukata bir mahşer ve Kafile-i mevcudata bir memer ve sufuf-u ibadına bir mescid ve makarr olan zemin, bütün kainatın kalbi hükmünde olduğundan, kainat kadar nur-u Vahdaniyeti gösterir"

2- Bediüzzaman kainattaki alemleri deveran ederken şunu ifade eder: *"Kainattaki üçyüz bin alemin deveranında, tebeddülâtında, mevt ve hayatına bakınız. İçindeki "İnsan zaiftir; belaları çoktur. Fakirdir, İhtiyacı pek ziyade. Acizdir, hayat yükü pek ağır"*. (6.söz S. 25).

Ve der ki:

"İnsan fıtraten gayet zaiftir. Halbuki her şey ona ilişir, onu müteessir ve müteallim eder. Hem gayet acizdir. Halbuki belaları ve düşmanları pek çoktur. Hem gayet fakirdir. Halbuki ihtiyacatı pek ziyadedir. Hem tembel ve iktidarsızdır. Halbuki hayatın tekalifi gayet ağırdır. Hem insaniyet onu kainatla alakadar etmiştir. Halbuki sevdiği, ünsiyet ettiği şeylerin zeval ve firakı, mütemediyen onu incitiyor. Hem, akıl ona yüksek maksadlar ve baki meyveler gösteriyor. Halbuki eli kısa, ömrü kısa, iktidarı kısa, sabrı kısadır. (9. Söz S. 39).

Bu zaif, aciz ve kusurlu beşere Cenab-ı Allah öyle cihazlar ve istidatlar ihsan etmiştir ki, diğer bütün yaratıkların üstünde bir yere haiz kılmıştır. Taatta bulunduğu takdirde, Rabb'ine en yakın dereceye ulaşabilecek, kainatın en latif bir semeresi, Halık-i Hakim'in en cami bir mucizesi haline gelebilecektir.

Bediüzzaman bu konuyu şöyle dile getirir:

"Beşer, şecere-i hilkatin en son cüz'ü olan meyvesidir. Malumdur ki, bir şeyin semereri en uzak, en cemiyetli, en nazik, en ehemmiyetli cüzüdür. İşte bunun için semere-i alem olan insan en cami, en bedi', en aciz, en zaif ve en latif bir mucize-i kudrettir. (Sözler S. 204)

Bediüzzaman Said Nursi'nin gördüğü gibi, insan öyle bir nüsha-i camiadır ki, Cenab-ı Hakk'ın bütün esmasını insanın nefsi ile insana ihsas ediyor (Sözler S. 828).

Rahmet-i İlahiye'nin insana ihsan ettiği cihazlar ise, bütün mahlukatın üstündedir. Ve onlardan farklılık arz etmektedir. Bunun için kainatın efendisi olmuştur. Bediüzzaman bu konuyu şöyle açıklar:

"Aynen onun gibi, insandaki cihaz-ı maneviye ve letaifi insaniye ki, her birisi hayvana nispeten yüz derece inbisat etmiş. Mesela güzelliğin bütün meratibini fark eden insan gözü ve taamların bütün çeşit çeşit ezvak-ı mahsusalarını temyiz eden insanın zaika-i lisanıyesi ve hakaikin bütün inceliklerine nüfuz eden insanın akli ve kemalatın bütün envainına müştak insanın kalbi gibi sair cihazları, aletleri nerede?" (Sözler S. 366).

Üstad Bediüzzaman Said Nursi, insanın kainat tılsımının anahtarının elinde bulunduğunu ve Halık'ının gizli definelerinin kapısını açabilecek bir mahiyette yaratıldığını vurgular. Bu öyle bir mertebedir ki, vazifelerini bir an aksatmayan büyük meleklerin bile ulaşamayacağı bir yücelik ve üstün bir makamdır.

Bediüzzaman'ın ifadesiyle:

"Alemin miftahı insanın elindedir ve nefesine takılmıştır. Kainat kapıları zahiren açık görünürken, hakikaten kapalıdır. Cenab-ı Hak emanet cihetiyle insana ene

namında öyle bir miftah vermiş ki, âlemin bütün kapılarını açar; ve öyle tılsımlı bir enaniyet vermiş ki, Hallak-ı kainatın künuz-u mahfiyesini onun ile keşfeder. (Otuzuncu Söz S. 496).

Zafiyetiyle birlikte kainatın efendisi mesabesinde olan insan, kusurlu ve hakir bir varlık olmasıyla birlikte mükerrem ve müşerref olarak, kulluk vazifesini yerine getirmesi için Cenab-ı Hak şu kainatı kendisine musahhar kılmıştır. Bediüzzaman Said Nursi bu hakikati dile getirirken şöyle buyurur:

“Evet ey İnsan! Sen, nebati cismaniyetin cihetiyle ve hayvani nefsin itibariyle; sağır bir cüz, hakir bir cüz’i fakir bir mahluk, zayıf bir hayvansın ki; bütün dehşetli mevcudat-ı seyyalenin dalgaları içinde çalkalanıp gidiyorsun. Fakat muhabbet-i İlahiyyenin ziyasını tazammun eden imanın nuriyle münevver olan İslamiyetin terbiyesiyle tekemmül edip; insaniyet cihetinde, abdiyyetin içinde bir sultansın ve cüz’iyetin içinde bir küllisin, küçüklüğün içinde bir alemsin ve hakaretin içinde öyle makamın büyük ve daire-i nezaretin geniş bir nazırsın ki, diyebilirsin: Benim Rabb-ı Rahimim, dünyayı bana bir hane yaptı. Ay ve güneşi, o haneme bir lamba; ve baharı, bir deste gül ve yazı, bir sofraya ni’met ve hayvanı bana hizmetkar yaptı. Ve nebatatı o hanemin zinetli levazımata yapmıştır”. (23. Söz S. 305).

Hatta bu kainat Bediüzzaman’ın gözünde geniş bir sofraya nimet, insanın lezzetlendiği çeşitli maddi ve manevi tedarikler ile doldurulmuştur. Ayrıca insan, bu cihetiyle yeryüzünü en ücra köşelerine varıncaya kadar kontrolü altına almıştır. O gökyüzü ehlinin hayretini celbedecek kainat hilkatinin meyvesidir. Hallak-ı Hakim’in bedi’ sanatının bir sergisidir. Üstad Bediüzzaman Said Nursi bu gerçeği şu sözleriyle izah eder:

“Ve madem, bu mahiyetteki Arzın her tarafına hükmeden ve ekser mahlukatına tasarruf eden ve ekser zihayat mevcudatını teshir edip kendi etrafına toplattıran ve ekser masnuatını kendi hevesatının hendesiyle ve ihtiyacatının düsturlarıyla öyle güzelce tanzim ve teşhir ve tezyin ve çok antika nevilerini liste gibi birer yerlerde öyle toplayıp süslettirir ki, değil yalnız ins ve cin nazarlarını, belki semavat ehlinin ve kainatın nazar-ı dikkatlerini ve takdirlerini ve kainatın sahibinin nazar-ı istihsanını celbetmekle gayet büyük bir ehemmiyet ve kıymet alan ve bu haysiyetle bu kainatın hikmet-i hilkatı ve büyük neticesi ve kıymetli meyvesi ve arzın halifesi olduğunu; fenleriyle, san’atlarıyla gösteren... ve dünya cihetinde Sani-i âlemin mu’cizeli san’atlarını gayet güzelce teşhir ve tanzim ettiği için, isyan ve küfrüyle beraber dünyada bırakılan ve azabı te’hir edilen... ve hizmeti için imhal edilip muvaffakiyet gören nev’-i beni adem var” (10. Söz S. 93).

İnsan, Üstad Bediüzzaman Said Nursi’nin nazarında, Kudret-i İlahiyye’nin en güzel bir mucizesi ve kainatın bir misal-i musağğarı hükmündedir. Sanki hayat vasıtasıyla kainat bu küçük canlıya sığılmış ve kainatın bir fihristesi haline gelmiştir.

Bediüzzaman Said Nursi, ince tefsiriyle ve derin nazarıyla, “yeryüzü Kur’an-ı Kerim’de her zaman semavat ile denk tutulmuştur” der. Yeryüzü bütün yedi göklere her zaman denk tutulduğunun altında acaba hangi sırlar yatmaktadır?

Üstad Bediüzzaman Said Nursi, bunu şöyle izah eder: “Semere-i alem olan insan en cami, en bed’i, en aciz, en zayıf ve en latif bir mu’cize-i kudret olduğundan, beşiği ve meskeni olan zemin, asumana nisbeten maddeten küçüklüğüyle ve hakaretiyle beraber manen ve san’atın bütün kainatın kalbi, merkezi, bütün mu’cizatı san’atın meşheri, sergisi ve bütün tecelliyat-ı esmasının mazharı, nokta-i mihrakiyesi ve nihayetsiz faaliyet-i Rabbanîye’nin mahşeri ve ma’kesi ve hadsiz Hallakîyet-i İlahîye’nin, hususan nebatat ve hayvanatın kesretli enva-i sağıresinde, cevadane icadın medar ve çarşısı ve pek geniş ahiret alemlerindeki masnuatın küçük mikyasta nümunegahı olmuştur. İşte arzın bu azamet-i maneviyesinden ve ehemmiyet-i san’aviyesindedir ki, Kur’an-ı Hakim, semavata nisbeten, büyük bir ağacın küçük bir meyvesi hükmünde olan arzı, bütün semavata denk tutuyor. Onu bir kefedeyse, bütün semavatı bir kefedeyse koyuyor. Mükerreren (Rabbüssemavati ve’l Arzi) der. (15. Söz s. 163) ve

“Bu kainatın kalbi merkezi, hülasası,....” olduğunu ifade eder.

Hakikaten insan bu değil midir? Bediüzzaman Said Nursi, yüksek belâgat ve üstün ifadeyle insanın kainattaki gerçek mevkiini göstermemiş midir?

İlim ve ma’rifetin ilerlemesi, yeryüzünün bilinmezlerinin ortaya çıkarılması, gökyüzünün çaplarının ölçülmesi, hiçbir zaman Kur’an cevherlerinden alınan bu gerçeği keşfedemeyecektir.

3- Ahsen-i takvimde yaratılan, şeref ve itibarda ulaşılmaz yükseklerle varan bu insanın, dünya yolculuğunda bir gaye ve bir vazifesi vardır. Boşuna yaratılmış değildir. Cenab-ı Hak bir ayet-i kerimede şöyle buyurur: “Sizi boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız” (Mu’minun Suresi Ayet 115).

Bediüzzaman Said Nursi insanın vazifesini diğer varlıklardan ayıran şu ifadeyi dile getirir: “İnsan şu dünyaya bir me’mur ve misafir olarak gönderilmiş, çok ehemmiyetli istidat ona verilmiş. Ve o istidata göre ehemmiyetli vazifeler tevdi edilmiş. Ve insanı, o gayeye ve o vazifelere çalıştırmak için, şiddetli teşvikler ve dehşetli tehditler edilmiş” (23. Söz s. 305).

Üstad Bediüzzaman Said Nursi’nin imani meselelerde ve marifetullah mevzularında öne sürdüğü açık delil ve bürhanların haddi hesabı yoktur. Gafilleri uyarıp bu kainat vasıtasıyla marifetullaha ulaşmalarını tenbih etmiştir. O sıralarda onlar gaybi inkar ediyolardı, gözleri maddeden başkasını görmüyordu. Mesela “Her şeyin Melekutu elinde olan Rabb’imiz seni tenzih ederiz” (Yasin 83) ayeti ile “Hiçbir şey yoktur ki, hazineleri onun yanında olmasın” (Hicr 21-22) ayetlerinin tefsirinde Bediüzzaman Said Nursi, otuzüçüncü sözün yirminci penceresine bakınız ne diyor: “Şimdi rüzgarlara bak ki; Sair hakimane, kerimane faidelerinin ve vazifelerinin şهادetiyle gayet mühim ve kesretli vazifelere koşuyorlar. Demek o dalga-

lanmak bir Sani-i Hakim tarafından bir tavziftir, bir tasrifdir, bir kullanmaktır. Dalgalanmaları ise, emr-i Rabbani'nin çabuk yerine getirilmesine sür'atle çalışmaktır.

Şimdi bak çeşmelere, çaylara, ırmaklara, .. yerden, dağlardan kaynamaları te-sadüfi değildir. Çünkü: Onlara terettüp eden asar-ı rahmet olan faidelerin ve seme-relerin şهادetiyle ve dağlarda bir mizan-ı hacetle iddiharlarının ifade ile ve bir mizan-ı hikmetle gönderilmelerinin delaletiyle gösteriliyor ki; bir Rabb-ı Rahim'in teshiriyle ve iddihariyledir. Ve kaynamaları ise, O'nun emrine heyecanla imtisal etmeleridir. Şimdi yerdeki bütün taşların ve cevahirlerin ve maddelerin envaina bak..

Şimdi çiçeklere, meyvelere bak!...

Şimdi kuşlara bak!...

Şimdi bulutlara bak!....

Şimdi göğe bak! Gök içinde hadsiz ecranndan yalnız kamere dikkat et!

İşte ziyadan tut , ta kamere kadar saydığımız külli unsurlar gayet geniş bir tarzda ve büyük bir miqyasta bir pencere açar. Bir Vacib-ül Vücut'un vahdetini ve kemal-i kudretini ve azamet-i saltanatını gösterir ilan ederler."

Bunun dışında Bediüzzaman Said Nursi şöyle ifade eder "İşte ey gafil! Şu ka-inatın yüzüne bak: Birbiri içinde hadsiz mektup üstünde hadsiz sikke-i tevhid mühürleriyle temhir edilmiş bütün bu mühürlerin şهادetlerini kim tezkiz edebilir! Hangi kuvvet onları susturabilir!."

Bediüzzaman Said Nursi'nin kayde değer diğer bir tarafı da elle tutulur maddi deliller sunarken, onu vücudun hikmetine bağlaması ve kainattaki yerini tayin etmesidir. Bütün bunların insanın hizmetinde olduğunu ve hayatının kolaylaşmasına yardımcı olduğunu, aksi takdirde nizamın bozulacağını ve yerini karmakarışıklığa bırakacağını dile getirir.

Bediüzzaman Said Nursi (r.a) Ademoğlu'nun yeryüzüne misafir olarak indirilmesinin, bir çok hikmete dayandığını ifade ederken şu cümleleri buyurur: "Hikmeti tavziftir. Öyle bir vazife ile memur edilerek gönderilmiştir ki, bütün terakkiyat-ı maneviye- i beşeriyenin ve bütün istidat-ı beşeriyenin inkişaf ve inbisatları ve mahiyet-i insaniyenin bütün esma-i İlahiye'ye bir ayine-i camia olması o vazifenin netaicindendir (12. Mektup s. 46).

İnsana yükletilen bu vazifeyi, Bediüzzaman Said Nursi başka bir eserinde daha detaylı olarak açıklar ve üç esasa bina eder:

Birincisi:

Kainatta münteşir bütün enva-i nimeti insanla tanzim etmek, Ve insanı menfaati ipiyle tesbih taneleri gibi tanzim eder, nimetlerin iplerinin uçlarını insanın başına bağlar, rahmet hazinelerinin umum çeşitlerine insanı bir liste hükmüne getirir.

İkincisi:

Zat-ı Hayy-ı Kayyum'un hitabına , insan camiyeti haysiyetiyle en mükemmel muhatap olmak ve hayretkarane san'atlarını takdir ve tahsin etmekle en yüksek sesli bir dellal olmak ve şuurdarane teşekküratın bütün envayıyla, bütün enva-ı nîmetine ve çeşit çeşit hadsiz ihsanatına şükür ve hamd- ü sena etmektir.

Üçüncüsü:

İnsan, kendi acz-i mutlakıyla Halık'ının kudret-i mutlakasını ve derecatını; ve aczin dereceleriyle kudretin mertebelerini hissetmektir. Ve fakr-ı mutlakıyla rahmetini ve rahmetinin derecelerini idrak etmek; ve zaafıyla Onun kuvvetini anlamaktır. Ve hakeza, noksan sıfatlarıyla Halık'ının evsaf-ı kemaline mikyasvari anlamaktır. "30. Lem'a S. 346).

Böylece insanın kalbinde, Hayy-ı Kayyum'a karşı bir muhabbet oluşur. Bu muhabbet gerçek ubudiyetin teşvikçisi ve saiki olur. Gökyüzü ve yeryüzünün Malik'ine karşı bir inkiyad ve bağlılık teşekkül eder. Şükür, Muhabbet ve Hamd ise, hayatın bir meyvesi ve kainatın bir gayesidir.

4- İnsanın gerçek vazifesi, Kur'an-ı Kerim'in bir ayetinde şöyle dile getirilir: "Biz Cin ve İnsi Ancak ibadet etsinler diye yarattık".

Üstad Bediüzzaman Said Nursi (r.a) bu ubudiyetin çeşitlerini, vesilelerini, eser ve gayelerini serdederken şöyle der: "Kainatın yaratılışında en yüksek maksat, senin küllî bir ibadet etmendir. Senin yaratılışının en yüksek gayesi bu ubudiyete ilim ve kemalat ile ulaşmaktır .

Üstad Said Nursi bu ubudiyetin iki tarzda olduğunu belirler:

Birincisi: Gıyabi ve Tefekkürî Ubudiyet.

İkincisi: Muhatap olarak münacat şeklinde olan ubudiyet.

Birincisi; Bu kainatta zuhur eden Rububiyetin Sultanını tasdik edip ona karşı taatte bulunmak. Kemalat ve mehasinine karşı hayretkarane ta'zim etmek. Mukaddes güzel isimlerinin nakışlarından ders alıp, onu ilan ve neşretmektir.

İkincisi; Huzur ve hitap makamıdır. Eser'den Müessir'e gider. Bir Sani-i Zülcelal'in san'at mucizeleriyle kendisini tanıtmak istediğini görür. O da O'na karşı iman ve marifet ile karşılık verir...

Daha sonra, Rahim bir Rabb'in leziz ve tatlı eserleriyle kendisini sevdirmek istediğini görür. O da O'na karşı, halis bir muhabbet ve halis bir ibadetle kendisini sevdirmiş...

Bediüzzaman Said Nursi (r.a) bu fikirleri, maddi ilmin feveranı, icad ve inkişafın süratle tezahürü zamanında yapmıştır. Bütün ilim ve icadların; Hakim olan Allah'ın varlığına, birliğine delil teşkil ettiklerini, Vahdaniyet ve Kudretine karşı ancak birer şahitler olduğunu vurgular. Bu ilimlerden faydalanıp, İlahi yüksek sıfatlara erişirse insan zikrettiğimiz ubudiyet tarzının birinci kısmının şumulüne dahil olacaktır. Taat, inkiyad ve muhabbetle karşılayanlar ise, ubudiyet tarzının ikinci kısmına giderler ki, hem fikri hem de hissi ubudiyeti tekamül edip, ilim ve marifetin desteğiyle de Allah'a karşı, zahiri ve batını gerçek bir kul şerefine erecektir.

Bediüzzaman Said Nursi (r.a.) tefekkür hakkında Kur'an ve Sünnetten alınan ince ve ehemmiyetli bir izah tarzı getirmiştir, O der ki; *"Tefekkür soğuk ve donuk gafleti eriten bir nurdur, dikkat, karanlık, kuru vehimleri yakıcı ateştir. Kendi nefsinde tefekkür ettiğin vakit, (Batın) ismi muktezasınca müfassel olarak derinlere dal !. Afaki tefekkürde ise, (Zahir) ismi muktezasınca süratle geç! Derinlere inme!"*

Bediüzzaman Said Nursi bir çok yazısında, insanı gerçek kulluğa ulaştıran imanın, ona büyük bir kuvvet kazandırdığını ve bu iman kuvvetiyle, kainata meydan okuyabildiğini dile getirirken şu cümleleri serdedir: *"İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet hakiki imanı elde eden adam kainata meydan okuyabilir. Ve imanın kuvvetine göre hadisatın tazyikatından kurtulabilir. (Tevekkeltü Allallah) der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle hadisatın dağlarvari dalgaları içinde seyran eder"* (23. Söz . s. 292).

Teslim ve izana ulaşan ubudiyet-i insaniye, insan hayatında en muhtaç olunduğu bir zamanda en güzel yemişlerini verir. Bediüzzaman Said Nursi'nin ifadesiyle *"Bütün o aza ve aletlerin ibadeti ve teshihati ve o yüksek ücretleri, en muhtaç olduğun bir zamanda, Cennet yemişleri suretinde sana verileceğine, ehl-i zevk ve keşif ve ehl-i ihtisas ve müşahede ittifak etmişler"* (6. Söz s.25).

Ubudiyet ve muktezalarını, insana ihsan edilen bunca nimet ve hayırlar sebebiyle, başka bir sevap ve ecir verilmeksizin, ona yükletilmesi lazım gelirdi. Bediüzzaman Said Nursi bu mevzuyu çok güzel ifade eder; *"Ubudiyet, mukaddeme-i mükafat-ı lahika değil, belki netice-i ni'met-i sabıkadır. Evet, biz ücretimizi almışız. Ona göre hizmetle ve ubudiyetle muvazafız. Çünkü: Ey nefis! Hayr-ı mahz olan vücudu sana giydiren Hallki-i Zülcelal, sana iştihali bir mide verdiğinden Rezzak ismiyle bütün mat'umatı bir sofraya ni'met içinde senin önüne koymuştur. Sonra sana hassasiyetli bir hayat verdiğinden, o hayat dahi bir mide gibi rızık ister. Göz, kulak gibi bütün duyguların, eller gibidir ki, ruy-i zemin kadar geniş bir sofraya ni'meti, o ellerin önüne koymuştur. Sonra manevi çok rızık ve ni'metler istiyen insanıyeti sana verdiğinden, alem-i mülk ve melekut gibi geniş bir sofraya ni'met, o mide-i insanıyetin önüne ve aklın eli yetişecek nisbette sana açmıştır. Sonra nihayetsiz ni'metleri istiyen ve hadsiz rahmetin meyveleriyle tagaddi eden ve insanıyet-i kübra olan İslamiyeti ve imanı sana verdiğinden, daire-i mümkinat ile beraber Esmâ-i Hüsnâ ve sıfat-ı mukaddesinin dairesine şamil bir sofraya ni'met ve saadet ve lezzet sana fethetmiştir..."*

İşte ey nefis! Sen bu ücreti almışsın. Ubudiyet gibi lezzetli, ni'metli, rahatlı, hafif bir hizmetle mükellefsin. Halbuki, buna da tembellik ediyorsun. (24. Söz s. 333).

Burada Üstad Nursi, Ehl-i Sünnet ve Cemaat için gayet ehemmiyetli bir noktaya temas eder ve şöyle buyurur : Cenab-ı Allah mahlukatı azap etmesi adalettir. Cennete koyması ise, fazıldır." Bu hakikati en güzel misallerle, en sarsılmaz delillerle takdim etmiştir.

5- Bediüzzaman Said Nursi'ye göre, ubudiyetin gerçekleşmesi için bir vesile de duadır. "Cenab-ı Allah'ın ibadından bir çok ayet-i kerimede, dua ile, Allah'a yönelmelerini talep etmiştir. Bir Hadis-i Şerif'te ise "Dua ibadetin özüdür" denmiştir. Bunun için dua, ubudiyetin hem mazharı, hem de vesilesidir. Üstad Bediüzzaman Said Nursi mazhariyet ve vesile konusunu bir çok eserinde delillendirmek suretiyle açıkça izah etmiştir: "Hem insan, nihayetsiz acziyle nihayetsiz beliyata maruz ve hadsiz adanın hücumuna müptela ve nihayetsiz fakriyle beraber nihayetsiz hacata giriftar ve nihayetsiz metalibe muhtaç olduğundan, vazife-i asliye-i fitriyesi imandan sonra "dua"dır. Dua ise, esas-ı ubudiyettir." (24. Söz s. 294).

Ayrıca buyurur ki: "İman; duayı, bir vesile-i kat'iyeye olarak iktiza ettiği ve fitrat-ı insaniye onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi (Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?) Ferman ediyor. Hem (dua ediniz ki, cevap vereyim) emrediyor." (24 Söz. 294).

İnsana düşen, Uluhiyetin azameti karşısında acz ve zafını ilan edip, tazarru, niyaz ve dua ile Allah'a karşı fakrını, hacetini ve kulluğunu beyan etmesidir.

"Dua, ubudiyetin ruhudur ve halis bir imanın neticesidir. Çünkü dua eden adam, duası ile gösteriyor ki, bütün kainata hükmeden birisi var ki, en küçük işlerime ıttılay var ve bilir, en uzak maksatlarımı yapabilir, benim her halimi görür, sesimi işitir." (24. Mektup, 5. Nükte).

Çok ehemmiyetli fikirler serdeden Üstad Bediüzzaman Said Nursi, bütün mevcudatın istidat lisanları ile kendilerine özel olarak tevdi edilen kabiliyetlerle, dua ve tesbih ettiklerini ifade eder. Nitekim, hububat ve tohumlar, yeryüzünde Cenab-ı Allah'ın güzel isimlerini ve kudretini, hem inananlara hem de inkarcılara karşı ilan etmek, neşv-u nema bulmak için dua ederler.

Mevcudatın, başkaca bir duaları daha vardır. Lisan-ı halleriyle ve fitrat diliyle Cenab-ı Hakk'a, kudret ve takat getirmediğini bilmek için dua ederler. Rahman ve Rahim eli imdatlarına yetişir, bu da inkarcılara karşı bir hüccet oluşturur. Ehl-i tevhid karşısında bir şahid-i kat'ı haline getirir.

Nev-i beşerin duası ise, özel bir duadır. İki kısma ayrılır. Biri fiili duadır ki; hayat mesiresinde sebeplere teşebbüs etmektir. Diğeri ise, kavli duadır. Kavil ve lisan ile Allah'a teveccüh etmektir.

Dua, dua eden üzerinde eşsiz bir tesir bırakır. Dua edenin yakini artar, derecesi yükselir. Çünkü duasını işiten ve kendisine merhamet elini uzatıp imdadına yetişen kudretli bir zatın olduğunu idrak eder. Kalbinde bir ünsiyet peydahlanır. Cenab-ı Allah'ın daimi huzurunda bulunduğunu anlar, sevinç ve inşirah duyumları ile imanı artar, Cennet basamaklarında bir derece daha yükselir.

Bediüzzaman Said Nursi; duanın insana kazandırdığı ihlaslı tevhid inancına dikkat çekerek, duanın verdiği tatlı, saf iman nurunu akıllar önüne serer. Cenab-ı Allah bir ayet-i kerimede şöyle buyurur: (De ki, duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var).

Bediüzzaman Said Nursi, mü'minin mü'mine duası nasıl olması lazım geldiğini, esbab-ı kabul dairesinin ne olduğunu eserlerinde zikretmiştir. Daha önceden bir çok yazar da, aynı konuları ele almış, aynı meseleleri işlemişlerdir. Ancak Bediüzzaman Said Nursi'nin beyan tarzı onlardan farklıdır. Gerçekçi olması, kalbe kolay yerleşmesi ve akla çabuk yatması bu farklardan sadece birkaçıdır.

6- Ubudiyet bir gaye ve hedef ve Allah-u Tealaya ulaşmak insan hayatının bir maksadı ise, İmam Bediüzzaman Said Nursi, kulu Rabb'ine ulaştırarak yepyeni bir yol çizmiştir. Bunu Kur'an'ın nurundan iktibas etmiştir. Tasavvuf erbabının ve fikri mezheplerin takip ettiği yolların aksine, onu Kur'an menbaından doğrudan alarak, halis ve katkısız olarak gönüllere sunmuştur. Bediüzzaman tecrübe ve idrakine dayanarak, bu yolun hem kısa, hem de emniyetli bir yol olduğunu ifade eder.

Bediüzzaman Said Nursi (r.a) bir eserinde;

“Cenab-ı Hakka vasıl olacak tarikler pek çoktur. Bütün hak tarikler Kur'andan alınmıştır. Fakat tarikatların bazısı bazısından daha kısa, daha selametli, daha umumiyetlidir. O tarikler içinde, kasır fehminle Kur'andan istifade ettiğim, acz ve fakr ve şefkat ve tefekkür tarikidir.” Der.

Bu yollar ile ehl-i süluk ve tarikat yolları arasında mukayese de bulunurken bunun tasavvuf ve tarikat yolu olmadığını, bir hakikat yolu olduğunu ifade eder.

Bediüzzaman Said Nursi bunun devamında ise şöyle der: “Yanlış anlaşılmasın; acz ve fakr ve kusurunu Cenab-ı Hakk'a karşı görmek demektir. Yoksa onları yapmak veya halka göstermek demek değildir. Şu kısa tarikin evradı ittiba-ı sünnettir, feraizi işlemek, kebairi terk etmektir. (24. Mektup s. 442)

Daha sonra Bediüzzaman Said Nursi, bütün bu dört yolun bir ayete dayandığı bir hatve ve nokta vardır, diye buyurur. Mesela acz tarikinin menbaı (Nefislerinizi temize çıkarmayın) ayet-i kerimesidir.

Bediüzzaman Said Nursi, Müslüman insanın azim bir tefekküre gark olduğunu, bunun neticesinde vahdet ül vücuda gittiğini idrak etmiştir.

Kainatın yok olduğunu düşünen bu tarikin yolcusu, müslümanı durdurmuş, faaliyete sed çekmiş, aciz tembel bir hale sokmuş, onun terakki ve ilerlemesine engel olmuş, bütün kabiliyetini elinden almıştır. Bediüzzaman Said Nursi insanları bu yoldan kurtarıp Kur'anın tertemiz suyu ile sulamıştır. İnsanı “Veciz bir ihtar” ile uyarmış, onu doğru düşünceye sevk etmiştir. Bu konuda şöyle der: “Bu küçük zeylin büyük bir ehemmiyeti var; herkese menfaatlidir”. (29 Mektup s. 442).

Bediüzzaman'ın ifadesiyle bir tokat ve bir ikazdır.

“Bu tarik mevcudata mana-i ismiyle bakmaz. Yani kendi zatı ve nefsi için mu-sahhar olduğu cihetiyle bakmaz. Allah'a teshir olunduğunu hatırlatan bir vazife ona yükletir. (38, Mektubat s. 595).

Bu yol bu manada insanlığın genel ihtiyaçlarından biridir. Dua eden bununla huşu içinde olur. Lisan-ı haliyle ve lisan-ı kaliyle sürekli bir tazarru halini alır. Bununla en yüksek şerefe erişir.

Ehl-i imana şu sözlerle hitap eder: "Ey mü'minler topluluğu! Düşmanlarınızı geri tepmeniz için en sağlam zırhınız, Kur'an havzesinde giydiğiniz takvadır. Koruyucu siperiniz, peygamberiniz (s.a.v)'ın sünetidir. Silahınız istiaze, istiğfar ve yüce Rabb'e ilticanızdır."

7- İmam Bediüzzaman Said Nursi insan konusunu hem dünyevi hem de uhrevi cihetleriyle ele almıştır. İki ciheti birbirine, sarsılmaz güncel delillerle, insanın şuur ve duyguları çerçevesinde ayrılmaz bir şekilde bağlamıştır. İnsan her iki cihette de mutluluğu elde etmek isterse, bütün kabiliyet, güç düşünce ve hissiyatlarını Baki-i hakikiye tevcih etmesi lazımdır. Etrafında her gün bir çok delillerini müşahade ettiği ve fitratına konulan bekaya yönelmesi gerekir. Bediüzzaman Said Nursi (r.a) bunu şöyle ifade der:

"İnsanın fitratında bekaya şiddetli bir aşk vardır. Aşk-ı beka olmasaydı insan hiçbir şeyi sevemezdi. Diğer bir ifade ile; beka aleminin ve ebedi cennetin vücud sebeplerinden biri, umumi ve şümüllü bir dua mesabesinde olan, insan fitratına dercolunmuş bekaya karşı şiddetli bir arzudur ve istektir.

"Etrafa serpilmiş şu fani masnuat fena için değil, bir parça görünüp mahvolmak için yaratılmamışlar. Zahiri yoklukları, eda ettikleri önemli bir hizmetten terhistir. Bir cihetten fenaya giden bir masnu bir çok cihetten beka bulmuştur. Bediüzzaman Said Nursi bu hakikatı şöyle açıklar: "Kudret kelimelerinden olan şu çiçeğe bak ki; kısa bir zamanda o çiçek tebessüm edip bize bakar. Derakab, fena perdesinde saklanır. Fakat senin ağzından çıkan kelime gibi o gider. Fakat, binler misallerini kullara tevdi eder. Dinleyen adedince, manalarını akıllarda ibkâ eder. Çünkü vazifesi olan ifade-i mana bittikten sonra kendisi gider. Fakat, onu gören her şeyin hafızasında zahiri suretini ve her bir tohumunda manevi mahiyetini bırakıp ölecek gidiyor. Güya her hafıza ile her tohum; hıfz-ı zineti için birer fotoğraf ve devam-ı bekası için menzildirler. En basit mertebe-i hayatta olan masnu böyle ise, en yüksek tabaka-i hayatta ve ervah-ı bakiye sahibi olan insan; ne kadar beka ile alakadar olduğu anlaşılır. Çiçekli ve meyveli koca nebatatın bir parça ruha benzeyen her birinin kanun-u teşekkülâtı, timsal-i sureti zerrecikler gibi tohumlarda kemal-i intizamla , dağdağalı inkılablar içinde ibka ve muhafaza edilmesiyle, gayet cem'iyetli nurani bir kanun-u emri olan ruh-u beşer, ne derece beka ile merbut ve alakadar olduğu anlaşılır. .. Hem anlarsın ki; insan, ipi boğazına sarılıp, istediği yerde otlamak için başıboş bırakılmamıştır; belki bütün amellerinin suretleri alınıp yazılır ve bütün fiillerinin neticeleri muhasebe için zaptedilir. Hem anlarsın ki; Güz mevsiminde yaz, bahar aleminin güzel mahlukatının tahribatı idam değil. Belki vazifelerinin tamamıyla terhisatıdır. Hem yeni baharda gelecek mahlukata yer boşaltmak için tefrigattır ve yeni vazifedarlar gelip konacak ve vazifedar mevcudatın gelmesine yer hazırlamaktır ve ihzarattır.. Hem anlarsın ki; Şu fani alemin sermedi sanii için başka ve baki bir alemi var ki, ibadını oraya sevk ve ona teşvik eder.." (10. Söz-s. 69).

Bu ince ve dakik anlamda Bediüzzaman Said Nursi insana hitap ederek, Ma'rifet-i İlahiye ve Muhabbet-i Rabbanîye, gerçek ubudiyet libasını giymekle, canlanan kalbi ve ruhi hayatının istidatlarına binaen, insanın kısacık ömrünü uzun ve ebedi bir ömre tebdil etmesi için nidada bulunmaktadır.

Allah yolunda, onun marifet ve muhabbeti uğruna ve rızası için harcanan her bir an, bekaya atılan hadsiz çengellerdir. Fakat Allah'dan, uzak gaffetle geçen bu kısacık ömür, bir saniyeye bile eşdeğer değildir.

Madem hakikat böyledir ve madem Millet-i İbrahimiye'densin; (a.s.) İbrahimvari "Ben batıp gidenleri sevmem"de. Ve mahbub-u Bakî'ye yüzünü çevir..."

İnsanın saadeti ve vazife-i esası, bütün aza, duygu ve istidatlarıyla Bakî-i hakikeye yönelip, O'nun güzel isimlerine bağlanarak, kalp, ruh ve aklın bütün latifeleriyle "Ya baki Entel Bakî" demektir. (Hizmet Rehberi)

Üstad Bediüzzaman Said Nursi, talebelerinin ve diğer kardeşlerini Beka aleminin ganîmet ve nimetlerine kavuşmaları için şöyle nasihatta bulunur: "Allah için işleyiniz, Allah için görüşünüz, Allah için çalışınız. Lillah, livechillah rızası daire-sinde hareket ediniz. O vakit sizin ömrünüzün dakikaları seneler hükmüne geçer" (3. Lem'a s. 23).

Üstad Said Nursi, fikirlerini Kur'anın saf kaynağından alıp, insanın günlük hayatına uyarlayarak, onun hal ve tavırlarına tatbik ediyordu.

İnsan hakkındaki sözleri ise, sanki Kur'anı tilavet ediyor, Rahman'ın hidayetine çağırıyordu. Kısacık fani hayatında insanı ebedi sonsuz bir saadete davet ediyordu.

Yazılarında çokça ve her zaman Kur'andan ayetler zikretmiyordu. Bunu bilerek yapıyordu. Çünkü Kur'ana inanmayan ateist ve inançsızları maddi, elle tutulur misallerle ilzam edip onları kendi düşünceleri ve inandıklarıyla mağlup ediyordu.

İmam Said Nursi, dikkate değer, insani bir çok mesele ve problemlere çözüm getirmiştir. İnsanda bulunan süfli duygular ve onun neticeleriyle, bunlardan kurtulmanın yollarını izah etmenin yanısıra, Ehl-i imanın vasfı, ehl-i küfrün tuğyanı, insanı tehlike girdabına sokan imani şüpheler ve bunların yok edilmesi gibi günümüzdeki bir çok meseleye çözümü getirmiştir. Bunların üstünde ne kadar durulsa yeridir.

Bediüzzaman Said Nursi'nin fikirleri, nurlu, can alıcı ve diridir. Ahlaki çöküntülere maruz kalan günümüz insanı, bu cevherlere son derece muhtaçtır.

Bediüzzaman Said Nursi (r.a) eserleriyle, dipdiri olarak yanımızda kaimdir ca Müslümanların yaralarına merhem sürmekte ve Kur'andan şifalı, etkili ilaçlar sunmaktadır. Düşünür, araştırmacı ve yazarların, onun fikrinden ve süluk ettiği yoldan alacakları ve faydalanacakları çok şey vardır.